

Jernač Zmagovač (Bartek Zwycięzca). Poljski spisal Henrik Sienkiewicz. Iz poljskega preložil Fr. Virant. (Ljudske knjižnice III. zvezek.) — Tudi v tej kratki povesti se kaže veliki duh slavnega poljskega pisatelja v vsej svoji moči. Naslikal nam je poljskega kmeta v vseh njegovih dobrih in slabih lastnostih, tako da ne podaja svojemu narodu le zabave, ampak resno pokaže tudi, kje mora ljudstvo začeti svoje prerojenje. Jernač Zmagovač je izvrsten dečko, strašno močan, samo malo neumen. On je tip velike ljudske sile, ki se da v svoji dobrosrčni brezskrbnosti od lokavih sovražnikov izrabljati v lastno pogubo. Ko se vname vojška med Nemci in med Francozi, pošljejo Prusi poljske polke v najhujši boj. Tudi Jernač mora zapustiti svojo Magdo in svojo kmetijo in mora iti nad neznanega sovražnika, o katerem nič ne ve, zakaj se mora ž njim boriti. V krasnih potezah je Sienkiewicz očrtal dušno razpoloženje kmečkega vojaka, ki mora odriniti na

MUZEJ V PLEVNI V SPOMIN RUSKO-TURŠKI VOJSKI

vojsko v tujo deželo. Železni duh vojaške discipline zamori v njem vsako svobodno čustvo, in kakor stroj gre na povelje v veliko moritev, sam ne vedoč, za kaj in čemu. V bitki pri Gravelottu se Jernač pokaže zmagovača. Krasen, prav Sienkiewicz, je popis bitke, v kateri pomorejo poljski junaki Prusom do zmage nad Francozi, Jernač je pa prvi med njimi.

Pa pride drugi del povesti, v katerem pisatelj pokaže drugo stran svojega ljudstva. Jernač misli, da bodo Prusi znali povrniti Poljakom njihov patriotizem. Pa kako se vara! Pruski učitelj bije njegovega otroka, Jernač misli, da bo tudi tu zmagala njegova pest, a pred sodiščem ne poznajo zmagovača od Gravelotta. Tu je Sienkiewicz vpletel značilen popis političnih borb in porazov pruskih Poljakov. Volitve so. Poljski graščak, poln idealov, še bolj njegova mlada soproga, ki bi tako rada videla moža v državnem zboru, se poteguje za mandat med kmeti. Gotovi so zmage, a na dan volitve zmaga pruska vojaška disciplina, ki je vzgojila može v brezpogojni pokorščini do oblastvenih po-

velj, in Jernač Zmagovač, ki je svoji dobri in pametni ženi sveto obljubil, da bo volil Poljaka, se na dan volitve da ustrahovati, in — sam ne ve, kako — voli — Nemca. Tako še marsikateri drugi — in poljski kandidat pade. Zmagovavec pri Gravelottu in Sedanu pa mora za to, ker je svojega otroka branil pred pruskim učiteljem — v ječo.

Tako je Sienkiewicz pokazal, kako znajo Prusi nezavednost dobrega poljskega ljudstva izkoristiti zase. Prava ljudska povest je to, živa in pretresljiva, a hkrati tudi vzgojna. Tipus, ki ga je največji poljski pripovedovalec v Jernaču postavil pred oči svojemu narodu, je tako jasno črtan, da govori ljudstvu več, kakor dolge politične domoljubne razprave. Iz življenja je vzeti in za življenje namenjen, nauk pa, ki nikjer ni povedan, govori iz njega z elementarno silo. To povest bo tudi naše ljudstvo z vžitkom čitalo, se Jernaču smejala, ga vzljubilo, pa se tudi jezilo nad njegovo dobrosrčno kratkoumnostjo, ki se zna žrtvovati za lokavega tlačitelja, a ne zna braniti sebe proti njemu. Moč duševne izobrazbe mora dati fizični sili ljudstva pravo smer, da postane koristna za narodni razvoj.

Med plazovi. Povest tirolskega gorskega župnika. Nemški spisal Arthur Achleitner. Spisatelj je dovoljenjem poslovenil E. T. — Življenje v najvišjih planinah, kjer se mora boriti človek za svoj obstanek proti najhujšim nevarnostim, je opisano v tej ginljivi povesti z ljubeznijo do te divje prirode, ki je veličastna v svojih vtiskih, a polna trpljenja, samozatajevanja in smrtnih nevarnosti za one, ki se morajo v nji boriti za svoj obstanek. Mlad duhovnik pride v župnijo, ki je daleč od ostalega sveta, kjer vsako leto sneženi plazovi odnašajo človeška bivališča in zakopljejo ljudi v mrzlo ječo, da se po mesece ne

vidijo. On pa v smrtnih nevarnostih med plazovi hodi obhajat, in izkuša sam vse trpljenje tega ljudstva, ki je utrjeno in robato kakor priroda, v kateri živi, a pošteno in dobrega srca. Težko se je privaditi, a ko je tudi sam preizkusil vse trpljenje in komaj ušel smrti, vzljubi to ljudstvo in to prirodo in nikdar več ne zapusti svojih hribovcev. Lepo je pokazal pisatelj, kako se svojemu težkemu poklicu vdan duhovnik čisto prilagodi ljudstvu in njegovim potrebam ter pozabi nase, kako živi v skromnih razmerah vendar srečno in četudi daleč proč od zabav in od omikanega sveta, vendar najde utehne in veselja v tem, da ljudstvu po svoji moči pomaga. Trdna vez ljubezni in zaupanja nastane med njim in med ljudstvom, in s tem dobi moč do njihovih src, da jih dviga s poukom in z zgledom. Izborna povest za ljudstvo!

Gozdarjev sin. Spisal Fr. S. Finžgar. Opomba nas opozarja, da je ta povest prvenec izpod Finžgarjevega peresa, ki ga je spisal kot osmošolec. Natisnjena je bila v „Slovenčevem“ „Listku“ 1. 1893. Ta opomba